

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Quæstio V. Quomodo numeratio manipulorum ac mensurarum facienda sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

hæc potest ipso absente, & fructus decimati in agris relinquere, qui si postea vel coeli vel ferarum aut hominum injurijs damnum patiantur, id ipsi ferendum erit: nisi consuetudine alicubi receptum sit, ut in horreo colonorum decimentur, vel in granis solvantur, vel horreo decimatoris inferantur. Neque si in agris solvantur decimæ, colonus, postquam sua avexit, ad illarum custodiam tenetur, uti traditur in Statut. Bavar. tit. 28. art. 5. auf dem Feld ist der Zehendt Mann dem Zehendt-Herrn sein Zehendt länger zuverwahren nit schuldig / dann so lang er sein eigen Traid einbringt. Nisi forte alicubi consuetudo ferat, ut colonus decimas etiam in agris separatas inferat horreo decimatoris: tunc enim obligatus videtur ad earum custodiam, donec horreo vel cellæ decimatoris illatæ fuerint. Additur cit.

art. 5. animalia ad pastum agris immittenda non esse, donec decimæ fuerint avectæ: dummodo decimator in avehendis moram non trahat. Nec in agris, ex quibus avectæ nondum fuere frumenta, spicilegium pauperibus concedendum esse. Doch soll man das Vieh nicht auf die Aecker treiben / bis daß der Zehendt eingebracht ist / er seye gleich an Garben / oder stehe noch auf der Wurzel / wie man dann an etlichen Orthen solchen stehen laßt / doch daß der Zehendt-Herr nicht säumig seye. Man soll auch auf den Aeckeren nicht äheren / es seye dann zuvor das Getraid derselben Revier und Felds allbereit einkommen / id est, antequam decimæ avectæ fuerint. ut ibi n. 2. explicat Illust. D. Schmid. Quæ sapienter provisæ sunt, ne, quod aliàs fieri solet, vel rostris brutorum, vel manibus hominum præda fiant decimæ.

QUÆSTIO V.

Quomodo numeratio manipulorum ac mensurarum
facienda sit?

SUMMARIUM.

558. Status questionis proponitur.

559. Resolvitur ex Jure Bavarico.

560. Non potest decimator tantum exigere uno anno, quantum alio.

561. Nec anno sequenti continua-

re numerationem à manipulis residuis prioris anni.

562. Eam tamen continuare potest eodem anno ab uno agno in alium.

563. Et ab una specie frumenti ad aliam parum diversam.

KK 2 Quam.

558 **Q**uamvis certum sit, decimam quamque partem ex fructibus debere Ecclesie, nimirum decimum manipulum frumenti, aut decimum modium ex granis, decimam mensuram pomorum, decimum agnum ex foetibus pecorum &c. controversum tamen est, quomodo hæc numeratio facienda sit: cum enim post decimatos fructus sæpe residui sint 8 tantum aut 9 manipuli, dubitari potest, an non sequenti anno dinumeratio continuari possit, & primus hujus anni manipulus vel agnus à decimatore exigi tanquam decimus ex ijs novem, qui priore anno erant residui, & decimati non fuerant: an verò ex novem, qui residui duntaxat sunt, peti jam nunc aliquid possit, vel decimus ex alijs fructibus suppleri debeat. Cujus controversiæ decisio clarissima æquè ac æquissima habetur in Statut. Bavar. tit. 28. art. 3. quæ quia conformis est Juri communi, & idcirco ubique, nisi contraria consuetudo prævaluerit, observanda, idcirco eam integram, sed numeris distinctam, loco assertionis ponam.

559 Sic igitur *cit. art. 3.* disponitur. Kein Zehendt: Herr ist (1.) besuegt von dem Zehendt: Mann so vil Zehendt: Garben zuffordern / als er etwan das vorig Jahr im Aufzehlen gehabt hat / noch auch (2.) da etwan verschieneß Jahr 5. 6. oder mehr Garben under Zehen über geblieben / daß man im folgenden Jahr auf dieselbis

ge zehlen wolt. Sondern ein jeder Zehendt: Herr soll sich an dem Zehendt: benügen lassen / was ihm jedes Jahr gebührt / und was (3.) die Zehendt: Garb / nach völliger Aufzehlung nicht erzaicht / von demselben nichts nehmen / doch mag er (4.) von einem Acker auf einen anderen demselben Zehendt: Mann gehörigen Acker und (5.) von einer Sorten harten auf ein andere Sort harten / also von einer Sorten geringen auf ein andere Sort geringen Traidt / doch im selbigem Jahr / wol zehlen. Id est. nullus decimator (1.) Jus habet à colono exigendi tot manipulos, quot forsan priore anno collegit. Nec (2.) si forsan priore anno 5. 6. aut plures infra decem remanserant, illi sequente anno in numerum & decimationem veniant, sed quisvis decimator illis decimis contentus sit, quæ pro hoc anno debentur, & quod (3.) post numerationem decimum manipulum non attingit, de illo nihil accipiat. Poterit tamen (4.) numeratio manipulorum fieri ab uno agro ad alium ejusdem coloni, & (5.) ab una specie ad aliam frumenti solidi & ab una levis ad aliam levis, eodem tamen anno. Per solidum frumentum notum est intelligi hyemale, nimirum Triticum seu Siliginem der Weizen / Secale der Roesen / Zeam, seu speltam der Fesen / der Kern; per leve verò intelligi æstivum, seu Hordeum die Gerste / & Avenam der Haber. Non igno-

ignoro, ultima hujus articuli verba ab Illustriss. D. Schmid accipi solum de ejusdem speciei frumento, quasi dinumeratio manipulorum fieri tantum possit à tritico ad triticum, ab avena ad avenam; non verò à tritico ad secale, aut ab hordeo ad avenam &c. Sed cum textus apertè dicat ab una sorte ad aliam sortem (speciem oder Gatfung) fieri numerationem posse, non apparet, quo jure dicat, subintelligendum esse *Ejusdem sortis*, seu à tritico tantum ad triticum, ab hordeo tantum ad hordeum &c. Hac enim ratione non esset licitum ab una sorte ad aliam (quod tamen textus concedit) numerare. Accedit, quòd cum tertio loco dictum fuisset, non posse hoc anno numerationem fieri à residuis prioris anni manipulis, illos videlicet tanquam nondum decimatos computando, ut cum alijs hujus anni manipulis decimum numerum efficiant: hoc, inquam, ubi statutum fuit, mox in favorem decimatoris tanquam singulariter notandum additur, posse ipsum nihilominus, & non obstante, quòd de residuis prioris anni manipulis nihil prætere valeat, manipulos numerare ab uno ejusdem coloni agro ad alium, & ab una sorte seu specie frumenti solidi ad aliam &c. Quod frustra fuisset additum, si numeratio fieri posset tantum à tritico ad triticum, seu ab una specie ad eandem:

cum per se clarum sit, si numeratio facienda sit, hoc saltem modo fieri posse ac debere. Unde speciali id notà ac observatione dignum non erat. Explicationi, quam dedi, audio praxim favere. Ad id, quod idem Illustr. D. Schmid ait, præjudicium coloni fore, si decimatori licitum esset, numerare ab avena v. g. ad hordeum, responderetur, nullum præjudicium esse, si de omnibus frugibus, quas colligit, decimasolvere cogatur; non autem de omnibus solveret, si non esset concessum decimatori numerare ab avena v. g. ad hordeum, quia hac ratione pars aliqua avenæ indecimatam maneret, & præjudicium decimatori fieret, si nihil inde nomine decimarum perciperet. Neque obest, quòd aliquando continget transitum fieri à frumento viliori ad melius, v. g. à secali ad triticum: nam è contrario quandoque transeundum erit decimatori à meliore ad vilius, à tritico videlicet ad secale, vel ab hordeo ad avenam. Ut adeò par sit ratio coloni & decimatoris, nec unus magis gravetur altero. Illud verò in Bavaria tolerandum non est (nisi aliud consuetudine allicubi receptum sit) quod facere dicuntur quidam collectores decimarum (Zehendt-Träger) dum ex quinque v. g. residuis manipulis quintum solvunt & dividunt inter decimatorem & colonum. Hoc enim apertè repugnat Statuto mo-

dò allato. Hujus nunc æquitas ostendenda est, redditâ singulorum ejus capitum ratione. Itaque

§60 Ratio primæ partis est: quia decimæ debentur ex fructibus quovis anno provenientibus, & sicut nihil debetur, si nihil provenit, ita juxta proportionem & quantitatem illius, quod provenit, aut multum aut parum debetur. Unde iniquè ageret decimator, si hoc anno, quo fortè parum provenit, tantundem exigeret, quantum percepit priore: nisi fortè inter ipsum & debitorem speciali pacto convenit, ut singulis annis certa eaque mediocris portio & quantitas solvatur, non minuenda, si modici; nec augenda, si magni proventus sint fructuum. Tale enim pactum valere ad vitam vel certos annos Parochi, si propriâ auctoritate initum est; in perpetuum verò, si Superioris Ecclesiastici auctoritas accessit, constat ex dictis suprâ, quando de transactione super decimis, & earum locatione egi à n. 308. & n. 493.

§61 Ratio secundæ & tertix partis est: quia debetur solùm decima pars fructuum, ergo ubi manipulorum numerus ad denarium non ascendit, nihil inde debetur. Et quamvis 8. aut 9. manipuli minores fieri, & decem inde confici possent, hæc tamen tam rigida rerum minimarum exactio non decet Ecclesiam, ne Clerici videantur improbi exactores, & ne ditentur

cum gravi jactura aliorum, ut cum Hostiensis loquitur Panor. in c. 28. h. t. ac indicat S. Thom. 2. 2. q. 87. a. 2. ad 2. Quam ipsam ob causam non decet, ut ad 9. manipulos hoc anno residuos sequenti anno continuetur dinumeratio, & primus manipulus à decimatore exigatur tanquam decimus ad illos novem, qui priore anno residui fuerant.

Ratio quartæ partis est: quia cum fidelis homo de omnibus fructibus decimas debeat, illi non separatim, prout ex singulis agris proveniunt, sed secundum totum cumulum considerandi sunt, & sic dinumeratio decimarum ab uno agro in alium continuanda est, sicut ex toto cumulo solvuntur, quando fructus decimantur in horreo: alias decimæ non solverentur ex omnibus fructibus, sed plus quam novem partes colono remanerent.

Denique æquitati conforme est, ut licet dinumeratio fiat ab agro in agrum, non tamen fiat ab una specie frugum ad aliam multum diversam, v. g. à tritico ad avenam; sed solùm ad eandem vel parum diversam, nim. à tritico seu siligine ad secale & speltam, & ab hordeo ad avenam. Quia onus decimandi est distinctum, uti species fructuum distinctæ sunt, ita ut ab una specie ad alteram non transeat: alias non apparet, quomodo non etiam à frumento ad reliqua legumina, v. g. fabas

fabas ac cicera, imò ab his ad poma arborum, rapas &c. dinumeratio continuari possit: quod est praxi Ecclesiæ contrarium, & à nemine hæcenus admissum.

QUÆSTIO VI.

An Decime pecunijs compensari possint?

SUMMARIUM.

564. Pecunias pro fructibus solve-
re pro arbitrio non potest colo-
nus, nec decimator exigere.
565. Tametsi vi contractus ha-

Et enus pecunia tantum soluta
sunt.
566. Potest consuetudine ac præ-
scriptione induci, ut pecunia
tantum debeantur.

564. **Q**uæstio non est, utrum pro arbitrio debitorum loco fructuum in natura, ut vocant, pecuniz dari, vel à decimatore exigere possint: constat enim ex hæcenus adductis Juribus solvendam esse decimam fructuum partem; obligari autem ad dandam partem fructuum aliud non est, quàm obligari ad ipsos fructus. Non igitur satisfaciet debitor eorum pretium solvens, nisi decimator ultrò acceptet: cum obligatio in specie implenda sit, si est obligatio dandi & non præcisè faciendi seu ad factum, uti patet ex l. 7 §. fin. & l. 81. ff. de V. O. l. 13. ff. de re judic. l. 2 §. 1. ff. de reb. cred. si cert. per. §. 1. Inst. quib. mod. toll. oblig. Accedit, quòd sicut regulariter loquendo nemo cogi potest ad rem suam vendendam, ita nec ad commutandam. l. 9. ff. de act. rer. amot. l. 11. 13. &

14. ff. de contrah. empt. l. 16. C. de Jure deliber. Eandem ob causam decimator loco fructuum pecuniam exigere nequit, cum debitor ad illos tantum dandos teneatur. Igitur dubium duntaxat est, an detur obligatio solum ad pretium fructuum, si hoc solutum fuit diuturno tempore, & non ipsi fructus. Ratio dubitandi est: quia magna vis est consuetudinis quoad solutionem decimarum, ita ut per eam omnino tolli possit obligatio solvendi, ut dixi à n. 260. à fortiori variari per eam poterit modus solvendi. Magna pariter vis est præscriptionis, ita ut contra Ecclesiam & Clericum alia Ecclesia & Clericus præscribere decimas possit, ut patet ex dictis à n. 291. ac contra laicum decimatorem etiam laicus, juxta dicta n. 486. Videtur igitur, quòd si tempore saltem longissimo decimæ